

Пічугіна М.А.

ст. викладач ФММ НТУУ «КПІ»

Швед Г.М.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

НАУКОВИЙ ПАРК «КИЇВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Стаття присвячена дослідженню проблем розвитку наукових парків в Україні. Приділено увагу головному науковому парку України «Київська політехніка». Наведено приклади вирішення певних проблем в зарубіжних країнах, особливо у сфері фінансування проектів. Запропоновано заходи щодо покращення ситуації з науковими парками в Україні.

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, науково-технічний прогрес, науковий парк, дослідний університет, високотехнологічні підприємства, венчурні фонди.

Вступ. Інноваційний розвиток економіки неможливо уявити без розвитку освіти, науки та інновації. Саме наукові парки об'єднують ці складові у єдину систему, без якої не можливий розвиток підприємництва та економіки країн. Незважаючи на інтерес вітчизняних науковців до теми (А. В. Андріянов, М.М. Іванов, С.Р. Колупаєв; А. В. Каратаєв, В.К. Васенко, О.А. Мазур; В. П. Семиноженко. Д.В. Табачник та інші) в Україні, де потенціал наукових парків не використовується на повну, розгляд даної проблематики носить актуальний характер.

Постановка задачі. Мета статті – дослідити роль, яка відводиться науковому парку у процесі становлення інноваційної економіки держави, проаналізувати сучасні проблеми в розвитку наукового парку «Київська політехніка» запропонувати можливі ходи вирішення основних проблем.

Результати дослідження. Інноваційні процеси, що відбуваються у суспільстві, спонукають до перетворення результатів науково-дослідних робіт у нові технології, товари та послуги. Для забезпечення цього процесу має існувати інфраструктура, до складу якої входять інноваційні структури різних типів – інноваційні центри, бізнес-інкубатори, технопарки, технополіси, наукові парки, території пріоритетного розвитку, інвестиційні та венчурні фонди. Такі структури прискорюють інноваційний цикл: нова ідея – дослідний зразок – патентування – впровадження у виробництво – комерціалізація [5].

Внаслідок непослідовності у проведенні державної інноваційної та науково-технічної політики Україна має тенденцію до відставання в інноваційному розвитку від розвинених країн світу. Так, згідно з рейтингом Всесвітнього економічного форуму у 2012 р. у рейтингу конкурентоспроможності серед 144 країн Україна посіла 73 місце, у сфері інноваційного розвитку – 58, за оснащеністю підприємств сучасними

технологіями – 69, у сфері захисту прав інтелектуальної власності – 120, у сфері розвитку вищої освіти – 49. Тому розвиток національної інноваційної системи має бути одним із головних пріоритетів нашої країни.

Прискорення темпів науково-технічного прогресу підвищує роль інноваційної діяльності. Тому розвиток наукових парків стає все більш актуальним для забезпечення конкурентоспроможності українських підприємств.

В наш час наукові парки, що входять до Міжнародної асоціації наукових парків (International Association of Science Parks), розташовані у 63-х країнах світу. Вони розпочали свою діяльність починаючи із 60-х років ХХ століття. Міжнародна асоціація наукових парків визначає науковий парк як організацію, що управляється спеціалістами професіоналами, головною метою яких є збільшення матеріального добробуту громад шляхом промоції культури інновацій та підвищення конкурентоспроможності бізнесу та інституцій знань. Згідно з Законом України «Про наукові парки», науковий парк - це юридична особа, що створюється з ініціативи вищого навчального закладу та/або наукової установи шляхом об'єднання внесків засновників для організації, координації, контролю процесу розроблення і виконання проектів наукового парку [3].

Науковий парк «Київська політехніка» створено на базі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» на виконання Закону України 523-V від 22 грудня 2006 року «Про науковий парк «Київська політехніка». Мета його створення – організація розробки, виробництва та впровадження наукоємної, високотехнологічної продукції на українському і зовнішньому ринках. У 2008 році «Київська політехніка» досягла найбільших результатів за весь період діяльності: 168 господарчих договорів на суму 15 383 тис. грн.; виконано науково-технічних робіт на суму 16 583 тис. грн.; подано 214 заяв на патенти на винаходи та корисні моделі, отримано 219 патентів [4].

Науковий парк забезпечує функціонування «трикутника знань», що поєднує освіту, дослідження та інновації (рис.1). В результаті такої взаємодії виникає синергетичний ефект, що веде до появи якісно нових технологій. Розвиток наукового парку не можливий без успішного функціонування кожного з трьох елементів.

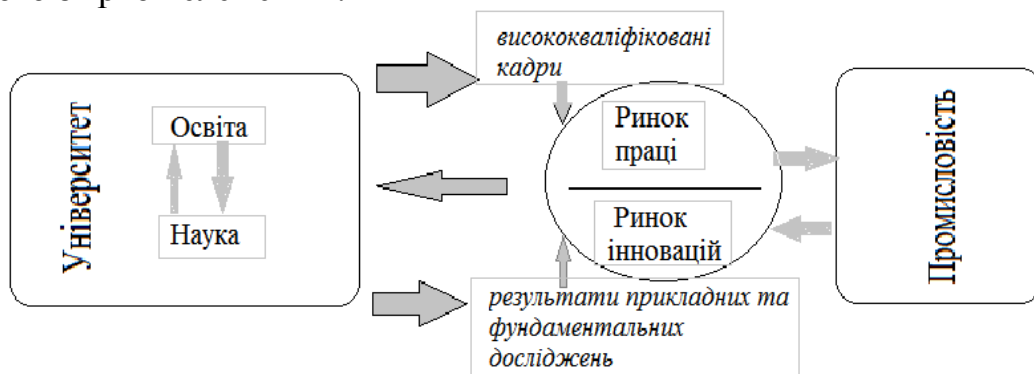

Рис.1. Схема зв'язків вітчизняних університетів з промисловістю

Аналізуючи міжнародний досвід функціонування наукових парків у світі та в Україні, можна виділити багато проблем на шляху до розвитку. Для фінансування проектів наукового парку важливу роль грає термін окупності інвестицій. В Україні для інвесторів пріоритетними є проекти з коротким терміном окупності та з низьким рівнем ризику. Венчурні фонди України мають іншу специфіку роботи, ніж за кордоном, та зазвичай гроші вкладають не в розробку інновацій. У 2011 році іноземні інвестори проінвестували 56,9 млн. грн. в українські підприємства, що практично в 2 рази менше, ніж у 2000 році – 133,1 млн. грн.[5]. Держава недостатньо фінансує розвиток наукових парків. У високорозвинених країнах рівень бюджетних асигнувань на функціонування науково-технічних зон досить високий: у Великобританії – 62 %, Франції – 74 %, у Німеччині – 78 %, у Нідерландах – 70 %, у Бельгії – майже 100 %, тоді як українські технопарки – на самофінансуванні, а держава надає лише деякі пільги та преференції, що належать до непрямих методів стимулювання.

У світі існує тенденція, коли корпорації намагаються проводити науково-дослідні роботи у країні, де вони легко можуть контролювати їх проведення та результати. Тому зазвичай обирається науковий парк, що розташований в країні базування такої компанії.

На жаль, ще до моменту створення наукового парку «Київська політехніка» на міжнародному ринку науково-дослідних послуг вже склалися певні довгострокові та усталені зв'язки.

На сьогоднішньому етапі Україна має тенденцію до втрати свого інтелектуального капіталу. Через постійний процес «відтоку мізків» науковий парк втрачає якісний людський капітал, що спроможний генерувати ноу-хау. Розвинуті міжнародні країни пропонують більш вигідні умови роботи та проживання, надають громадянство та соціальний захист.

Захист об'єктів права інтелектуальної власності досить важко реалізувати в сучасній ринковій економіці. Закордонні суб'єкти господарювання в Україні намагаються комерціалізувати наявний науково-технологічний потенціал у своїх інтересах без подальших капіталовкладень. Тобто вони купують готову технологію, а прямі інвестиції у збільшення виробництва не здійснюють. Зі вступом України до СОТ зросла жорстокість конкуренції для підприємств. Так, наприклад, інноваційну діяльність в Україні здійснює лише близько 10 % підприємств, а в розвинутих країнах – 70 %, тому їх товари є більш конкурентоздатними. Зниження цін на імпортовані товари визначає вибір споживачів більш якісних імпортних товарів. Інформатизація процесу трансферу технологій від університету до промисловості знаходиться на низькому рівні в Україні.

Складові «трикутника знань» не носять синергетичний ефект. Наука, а особливо освіта у більшості випадків відірвані від виробництва. Україна відчуває нестачу компетентних фахівців з інноваційного менеджменту, які б змогли управляти розвитком інновацій.

Тіньова економіка заважає ефективному розвитку наукового парку, тому що має більше значення наявність зв'язків, ніж краща якість і дешевша ціна. Так звана система «відкатів» не допускає на ринок нові прогресивні компанії.

НТУУ «КПІ» та відповідно науковий парк «Київська політехніка» володіє застарілими науково-технічною базою та дослідними лабораторіями. Матеріальні фонди наукового парку мають тенденцію до старіння, гроші виділяються не систематично та в недостатній кількості.

Проаналізувавши основні проблеми у розвитку наукового парку «Київська політехніка» пропонуємо на розгляд багато заходів. Виходячи зі специфіки українського ринку науковому парку «Київська політехніка» доцільно надати проектам з коротким терміном окупності пріоритетного значення. Для залучення коштів у проекти, що мають довгий термін окупності інвестицій, пропонуємо створити програми пільгового державного кредитування. Прикладом може слугувати японська програма кредитування наукових досліджень на довший термін з пільговими відсотками.

Для підвищення попиту на науково-дослідні розробки великих корпорацій пропонується подальше поглиблення ділових стосунків з потужними та відомими науковими парками та технопарками світу.

Щоб вийти на міжнародний ринок науковий парк мусить проводити агресивну політику як на зовнішньому та внутрішньому ринку [7]. Науковий парк повинен орієнтуватись на сфери діяльності та технології, які щойно з'явилися у світі. На внутрішньому ринку слід орієнтуватися на потужні експортні компанії, які зацікавлені у підвищенні конкурентоздатності їхніх товарів. Органам державного управління слід замовляти на постійній основі інноваційні розробки у наукових парків, передбачаючи для цього щорічно відповідні кошти Державного бюджету.

Для подолання проблеми з інтелектуальним капіталом пропонується створити єдину мережу трансферу технологій, де зацікавлені компанії зможуть виконувати ефективно патентний пошук. Для зменшення тенденції «відтоку мізків» треба створити для молодих науковців вигідні умови кредитування житла, надавати медичні страховки, а також премії за наукові досягнення.

Для модернізації науково-технічної бази та лабораторного устаткування пропонуємо науковому парку використовувати міжнародний досвід асигнування, пільгового кредитування. Для успішної діяльності науковому парку необхідно налагодити спільне використання потужних промислових підприємств на Україні, прикладом цього слугує система спільних лабораторій Силіконової долини. Науковий парк має на пряму вирішувати питання оренди приміщень і обладнання з метою надання необхідних умов для діяльності створюваних при ньому малих інноваційних підприємств, що входять до складу наукового парку. Таким чином, запропоновані заходи повинні допомогти науковому парку стати важливою частиною інноваційної інфраструктури країни.

Висновки. Розвиток наукових парків необхідний для формування інноваційної інфраструктури в Україні. Відповідно до Закону України «Про науковий парк «Київська політехніка» при НТУУ «КПІ» створено науковий парк. На жаль, діяльність «Київської політехніки» супроводжується багатьма проблемами. Основними проблемами розвитку наукових парків в Україні є: недосконале фінансування наукових парків особливо на стадії створення, слабкі центри трансферу технологій, недостатній рівень освіти у сфері найновіших технологій, низький попит на інновації у державі, застаріле лабораторне устаткування наукового парку, тіньова економіка та недооцінка ролі самих інновацій в державі. Запропоновані заходи повинні допомогти науковому парку «Київська політехніка» у його розвитку. Багато з цих заходів повинні супроводжуватись підтримкою держави, як це відбувається за кордоном.

Список використаних джерел

1. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Стат. Зб. / Держкомстат України. За відповідні роки.
2. Про наукові парки : Закон України від 25 червня 2009 року № 1563-VI / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2009. – № 51. – 757 с.
3. Про науковий парк «Київська політехніка» : Закон України від 22.12.2006 № 523 / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2006. – № 41. – 12 с.
4. Наука Національного технічного університету України «КПІ»-2007 / [за заг.ред. М.Ю. Ільченка]. – К. : ЕКМО, 2009 – 152 с.
5. Стадник В.В. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / В.В. Стадник, М.А. Йохна. – К. : Академвидав, 2006. – 464 с.
6. Анализ инновационной политики России и Украины по методологии Европейского Сообщества [отв. ред. Н. Иванова и др.]. – М. : ИМЭМО РАН, 2008. – 221 с.
7. Васенко В.К. Вільні економічні зони: стратегія розвитку : монографія / В.К. Васенко. – Суми : Вид-во «Довкілля», 2004. – 348 с.
8. Мазур О.А. Технологічні парки. Світовий та український досвід / О.А. Мазур, В.С. Шовкалюк. – К. : Вид-во «Прок-бізнес», 2009. – 70 с.

Пичугина М.А.

ст. преподаватель ФММ НТУУ «КПИ»

Швед Г.М.

студентка ФММ НТУУ «КПИ»

НАУЧНЫЙ ПАРК «КИЕВСКАЯ ПОЛИТЕХНИКА» И ПРОБЛЕМЫ ЕГО РАЗВИТИЯ

Статья посвящена исследованию проблем развития научных парков в Украине. Уделено особое внимание главному научному парку Украины «Киевская политехника». Приведены примеры решения определенных проблем в зарубежных странах, особенно в сфере финансирования проектов. Предложены мероприятия по улучшению ситуации с научными парками в Украине.

Ключевые слова: инновация, инновационная деятельность, научно-технический прогресс, научный парк, исследовательский университет, высокотехнологичные предприятия, венчурные фонды.

Pichugina M.A.

senior professor of FMM NTUU «KPI»

Shved G.M.

student of FMM NTUU «KPI»

SCIENCE PARK «KYIV POLYTECHNIC» AND PROBLEMS OF ITS DEVELOPMENT

This article is devoted to the problems of science parks in Ukraine. Attention is paid to the chief science park of Ukraine «Kiev Polytechnic.» There are some examples of solving certain problems in foreign countries, particularly in project finance. The article presents some measures for improving the situation of science parks in Ukraine.

Keywords: innovation, innovative activities, technological progress, science park, research university, high-tech companies, venture funds.

Серажим В.І.

к.е.н., доцент НТУУ «КПІ»

Мезенцева О.О.

асистент НТУУ «КПІ»

СИСТЕМНА ОЦІНКА КОНКУРЕНТНОЇ ПОЗИЦІЇ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто системний метод оцінки конкурентної позиції підприємства. Обґрунтовано взаємозв'язок сутності конкурентної позиції та конкурентоспроможності підприємств та його особливостей. Висунуто підхід до оцінки конкурентної позиції підприємства за п'ятьма суб'єктами її оцінки.

Ключові слова: конкуренція, система, конкурентна позиція, інвестори, споживачі, конкурентоспроможність.

Вступ. Основу сучасної ринкової економіки складає конкуренція як головна рушійна сила еволюції взаємовідносин економічних суб'єктів. Наразі, економіка України розвивається одночасно із загостренням конкурентної боротьби у світі, яка з кожним роком набуває все більш глобальних масштабів. Тому, проблема конкурентоспроможності займає центральне місце в економічній політиці держави, а створення конкурентних переваг перед суперником стає стратегічним напрямком діяльності усіх учасників ринку. При цьому, підвищення конкурентоспроможності